Első évfolyam. 278-ik szám. Kolozsvártt, 1871. vasárnap, deczember 3.

Szerkesztői szállás
Belső-farkasutcza 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.
Az értékesb czikkek dijaztatnak Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési dij:
egész évre . . . . . 12 frt.
Félévre . . . . . 6 „
Negyedévre . . . . . 3 „
Egy hóra . . . . . 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési dijak:
Négyszer hasábozott garmond sor ára 6 kr
Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvétetnek:
Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22
„ Haasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t 9 szám emelet.)

A
„KELET“
előfizetési föltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerübben postai útalványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Pest, 1871 nov. 30.

Andrássy Gyula gróf folyó hó 23-án notificálta hivatalosan kormányra léptét az osztrák-magyar monarchia külső követeinek. Ma egész terjedelmében előttünk van a nagyfontosságu államokmány, melyben ez történik, s mely nemcsak első tette az új külügyérnek, hanem egyszersmind jövendő programmja is. Nagy és messzeható eszmék vannak ez iratban letéve, nemcsak Andrássy, hanem egész Magyarország külpolitikáját tükrözi vissza az. Itt nyilatkozik először a magyar befolyás, a magyar politika egész természetességében és tisztaságában, s meg vagyunk győződve, hogy el fogja oszlatni mindazon aggályokat, melyek Magyarország állitólagos aggressiv czélzatai iránt akárhol táplálтatnak.

Andrássy Gyula gróf hű maradt magához. A monarchia életképességébe és jövőjébe vetett hite vezette öt arra, hogy az osztrák és magyar birodalmat szövetségkötésre, tartós egyesülésre birja, s ezen hit állitotta őt a külügyi cabinet élére is; csak azért állt annak élére, mert bizik a birodalom lételének európai szükségességében. A programm, mely őt új tevékenységében vezetni fogja, ugyanaz, mint elődeé: a leghatározottabb békepolitika.

Még nagyobb sulylyal bir azonban az, mit Andrássy gróf a monarchia jövendő czéljairól és hivatásáról mond, s ez annál fontosabb, mert a legközelebbről érdekli hazánkat s a magyar faj ellen emelt vádak és insinuatiók visszaútasitására vonatkozik. Szláv és rumén hirlapok évek óta hirdetik, hogy Magyarország a Dunafejedelemségeket és Szerbiát elnyeli a Dunát kizárólag magyar folyóvá átalakitani s Magyarország határait egész a tengerpartjáig kiterjeszteni akarja. Hasztalan bizonyitottuk, hogy sem kevünk, sem érdekünk a keleti népek meghóditásával új ellenségeket szerezni s saját nemzetiségi bajainkat szaporitani; hasztalan mondák politikusaink, hogy Ruméniának még azon esetre sem kellene nekünk, ha maguk a rumének akarnának hozzánk csatlakozni. Mindezt nem hitték el, noha oly világos, hogy a nemzetiségeknek külfelöl szaporitása megbuktatná a magyar faj jogos hegemoniáját és Szent István birodalmát a legjobb esetben is több egyenrangu szövetséges foederált államává alakitaná át.

Andrássy gróf, mint par excellence magyar politikus, első diplomatiai föllépтekor visszaútasitá a magyarok ellen oly sokszor hallható insinuatiót. A gróf kijelenté, hogy a monarchiának nem czélja a területi nagyobbodás, mely csak benső bajait szaporitaná s előbb-utóbb gyógyithatlanná tenné. Az osztrák-magyar birodalom belső erőit fogja fejleszteni segélyforrásainak fejlesztésére, a belső zavarok lecsendesitése s a kedélyek kiengesztelése által. A jóllét békés fejlesztése még a legszerencsésebb külháboru esélyeinél is többet ér.

Lehetetlen, hogy ezen őszinte és nemes nyilatkozat el ne üzzön minden bizalmatlanságot, mely bármelyik idegen állam vagy népfaj részéről, akár a magyar, akár az osztrák-magyar politikai titkos szándékai ellen táplálтatik. Andrássy a legvilágosabban kimondja, hogy nincsenek titkos vágyaink, hogy egyedüli óhajunk és törekvésünk az európai béke fentartására irányul Meg vagyunk győződve, hogy kül- és belföldön megnyugvással olvasandják a birodalom külügyi vezetőjének ezen első nyilatkozatát. Magyarország pedig különös elismeréssel tartozik neki, miután épen a specialisan magyar politika ellen emelt insinuatiókat útasitja vissza.

A bécsi ma reggeli lapok legnagyobb része is — mint táviratilag jelzik — ép oly megnyugvással és üdvözlettel fogadja az új külügyér első köriratát, mint mi. Maga a „N. Fr. Presse“, melyet pedig ugyancsak nem lehet arról vádolni, hogy valami feltünő jóakarattal viseltetnék irányunkban, s mely Andrássy gróf Bécsbe költözésének még csak hirére is majdnem kétségbeesett, szintén helyesléssel ismerteti e köriratot, s a többek között igy szól: „az államférfi egész müvészete az önuralomban rejlik s gróf Andrássy körirata már előre is visszaútasitja mindazt az aggodalmat, melyek hivatalra lépéséhez csatlódhatnának“; s tovább annyira egyértelemben van a külügyér őszintén bevallott politikájával, hogy „azt csak azon esetben támadhatná meg, ha mindazt meg akarná tagadni, a mit az egyedül helyes osztrák külpolitika felől valaha csak mondott.“

Lám, nem is gondolta volna az ember, hogy Andrássy gróf a „N. Fr. Pr.“ pártjához tartozik!...

BELFÖLD.

Déva, 1871. nov. 29-én.

E hó 27-én tartotta a hunyadmegyei nőegylet harmadik és utolsó rendkivüli közgyülését a megye nagy termében Barcsay Lászlóné b. Brukenthal Antonia elnöklete alatt. Az egylet ide mellékelt alapszabályai az oktatásügyi minister által helybehagyatván, e gyülésnek feladata lőn a tisztviselők megválasztása, a pénzügy rendbeszedése és a tanitónő megválasztása.

Elnöknek három évre b. Bruckenthal Antonia urhölgy egyhangulag választatott meg. Alelnökségre Inczédyné és Pogány Adámné kaptak legtöbb szavazatot, azonban Inczédyné urhölgy családi ügyek miatt el nem fogadhatván, helyébe Issekucz Mártonné választatott. Pénztárnoknak Issekucz Gergely fiatal kereskedő, jegyzőnek t. Bartha Lajos ref. lelkész választattak.

A 12 választmányi tag szintén olyanokból alakult, kiknek ügybuzgalma itt eddig is általános elösmerésre talált.

A pénztár állása szintén örvendetes, mert a lelkes hölgyek által gyüjtött alaptőke eddigelő már közel 8 ezer pengő forint alig félév alatt. Tekintve ez év mostohaságát, valóban szép eredmény!

A tanitónő megválasztása a legélénkebb mozgalmat idézte elő. Többen jelentkeztek e szép állomásra, azonban a választás leginkább kettő körül öszpontosult u. m, Nimszgern Mária jelenleg abonyi magántanitónő és Adelhoffer Maria jelenleg gyoroki tanitónő között. Az alapszabályok értelmében az utóbbiról szó sem lehetett volna, mert nem honleány és nem birja ugy a magyarnyelvet a mint egy itteni tanitónőnek birnia kell.

Azonban, mert a franczia nyelvben jártasabb, ez nehány egyleti tagot részére vont volt.

Végre is győzött annak komoly megfontolása, hogy nem franczia, hanem magyar szellem a főczél, melyet a nőegyletnek szem előtt kell tartania, s miután egyik tanár megigérte, hogy a francziannyelvet mint mellékes tantárgyat szivesen fogja tanitani, mig az egylet azon helyzetbe fog jönni, hogy egy külön franczia tanitónőt is választhat.

Nimszgern Mária előnyei voltak, hogy honleány h.-m.-vásárhelyi, hogy az államvizsgát a budai állam-képezdében kitünőleg tette le, hogy a magyar és németnyelveket egyformán beszéli és kitünő szépiró. Mi teljesen hisszük, hogy a franczia nyelvet is elfogja sajátitani. Egyébaránt e választási mozgalom is arról győzött meg minket, hogy a nevelés ügye iránt itt igen nagy az érdekeltség az anyáknál, s legfőbb ohajtásuk lehető legjobb nevelést adni leánygyermekeiknek s azt óhajtják, hogy a dévai leánynövelde hajszálnyira se álljon hátrább a hátszeginél. Csak is innen fejthetjük meg azt, hogy a választás enynyire késett s oly élénk volt. A tanitónő dec. 10-én már itt lesz s azonnal elkezdi a tanitást. A tanterem, Appelné házában a magyar-utczában, teljesen be van rendezve. A gyülésben két moldvai román urnőhöz is volt szerencsénk. Az egyik Dunka Konsstancza urhölgy, ki pár hét óta dévai urnő Szkevá uradalmi ügyész bájos neje, s ki e szerint magyar honleánynyá lett. A másik ennek édes anyja kinek egyik derék fia, az amerikai szabadság háboruban esett volt el mint ezredes. A Dunka család egyike Moldva legrégibb román családainak. Csak gratulálhatunk Dévának, hogy ily mivelt románhölgyet mostantól kezdve magáénak nevezhet. Érdekelve tudakozták, ha valjon a románnyelv fogt-e ezen leánytanodában tanittatni? Mindenese re, mert az alapszabályok teljes jogot adnak erre a szülőknek, s csak tőlük fog függni, hogy e jogot igénybe vegyék.

A férfiak közül b. Jozsika Géza, Szereday Ignácz főbiró, Szeremley Lajos tanfelügyelő, tanusitottak e nőegylet megalakulása óta a nőnevelés fontos ügye iránt általános érdekeltséget. A minden irányu nevelés lelkes bajnoka gr. Kun Kocsárd pedig 200 frt alappal lépett az alapitók közé. Adjon Isten hazánknak sok ilyen hazafit! A hunyadmegyei nőegylet pedig és ennek tanodája viruljanak századokig!!

Dévaváry.

Tisztelt szerkesztő ur! Gondolom, sziveskedni fog becses lapjában e pár sornak helyet adni, annál is inkább, mivel tanulságul szolgálhat ez eset a jelen szervezkedés küszöbén másoknak is, hogy mikép játszhatja ki sokszor az ember önmagát. Szomoru helyzet, de igaz. November hó 26 dikán folyt le példás rendben Hunyadmegye, Losád, Hesdát és Kitidi járásokból alakitott batizi választó kerületében a 16 megyei bizottmányi tag szavazat utjáni

---

A
„KELET“ TÁRCZÁJA.

Berlini levél.

Nov, 28. 1871

(A háboru áldozataiért tartott gyászistentisztelet. — Az énekakadémia hangversenye. — A porosz országgyülés megnyitása. — Legujabb angol találmány.)

Folyó hó 18-kán kelt legfelsőbb rendelet folytán tegnapelőtt tatatott meg a harczban elesettekért a gyászistenitisztelet, melyben az öreg császár és király, a trónörökös, a királyi ház számos herczege, birodalmi és porosz nagyok, a tábornoki kar képviselői és beláthatlan közönség vettek részt. A tisztikar összes tagjai gyászlátyolt viseltek balkarjukan; ugyanazzal volt bevonva a második gyalogezred zászlója, mely az istenitisztelet alatt az oltárhoz volt támasztva. Tábori főpap Frommel tartott császári parancs folytán egy megható visszapillantást a dicsőség mezején elvérzett hősök felett, ezen szavakról elmélkedvén: „Lásd mindez rémséges iszonyat és pusztulás volt.“ Templomozás után a második testőrsereg csapata a királyi palotáig kisérte a gyászlobogót. E napon nemcsak a katonaság, hanem a postahivatalnokok és városi őrök is diszruhát viseltek.

Estve az énekakadémia tagjai tartották meg rég tervezett hangversenyöket, az ünnepélyre vonatkozó darabokat adván elő. Hogy mennyire liturgiai szinezettel birt az előadás. bizonyitja az előadást folyvást áhitattal hallgató közönség. A müsorozat első számát Bach Sebestyén következő zeneköltemény alkotá „Maradj nálunk, mert nem soká bealkonyodik.“ A második számot szintén Bach egyik müve képezte: „Az ur napja a legjobb nap.“ Tartalma rövid: ember! meg kell halnod! mely szavakra a női hangok a szeretet édes hangjai kiáltnak a Megváltóhoz: „Jövel istenfi, Jézus!“ ki aztán vigasztalóan szól: „Ma velem leendsz a paradicsomban.“ Az egész darab leghatásosabb része az, hol a nagy mester egy hymnust sző be karkisérettel, mely kettős fugával végződik: „A Jézus Krisztus által, Amen!“ Ezre következik az utolsó szám az örökifju Mozart „Requieme.“ Mennyi fény és vallásos melegség ömlik el e darabon! Először jön a „Kyrie eleison“, azután a mennydörgő „Dies irae“, majd a Szabaditóhoz visszavivő „Recordare“ után a „Rex tremendae majestatis“, a közbejárásért való könyörgés; a „Hosana“ban elömlő malasztos fennség és az édes gyönyörben ringtató „Benedictus“ után az „Agnus dei“-t jellemző szeretetreméltóság és kellem következik; erre megint az elkárhozottak ijedelmei, a pokol képei és az utolsó itélet jelenetei jönek. Mekkora ellentétek és mily következetesség! hogy e müvekben elömlő szépséget felfoghassuk, azok magasztos nagyszerüségét élvezhessük, hallani kell azokat, de nem a test, hanem a lélek fülével.

A porosz országgyülést tegnap nyitá meg a császár és király. Pont 12 órakor evangyélikus és katholikus isteni tisztelet tartatott, melyek közül az elsőn részt vett maga a nagyon vallásos uralkodó is. A kezdő ének után udvari főlelkész dr. Hoffmanu superintendens tartott egyházi beszédet XXXVII zsolt. 30—31. verse felett. Ezután ő felsége, az uralkodó ház számos tagja és a ministerek a királyi kastély zöld termébe mentek, mig a képviselők a fehér teremben gyültek össze; nemsokára megjelentek itt a ministerek Bismarck herezeg kivételével, ki folyvást gyöngélkedik és a tróntól balra foglaltak állást; mire Roon hadügyminister jelenté ő felségének, hogy a megnyitásra minden készen van.

Háromszoros „hoch“ fogadta a belépő császárt, ki az I testőrsereg egyenruhájában, a koronaherczeg s az uralkodóház számos tagja kiséretében megjelenvén, a trónon foglalt helyet, mig a koronaherczeg a trónlépcsőin állott meg. Ezután a császár elfogadta hadügyministere, a beteg ministerelnököt helyettesitő Roon kezeiből a trónbeszédet, de szörnyüség! fényes délben egy órakor nem volt képes elolvasni, mig a Berlint körülvevő „egyiptomi sötétség“et a csillárok lángjai el nem oszlaták. E trónbeszédet is azon mérsékelt szellem jellemzi, mely az ily nemü iratok sajátja, főleg mióta Poroszország csak egyetlen kerekét alkotja a nagy államgépezetnek. Több törvényjavaslat szükségességét hangsulyozza, s azon két passusát, mely az adó könnyitését és a lelkiösméret szabadságát igéré, tetszéssel fogadták a nagy számmal jelen volt képviselők. A távozó császárt szintén hatalmas „hoch“ kiáltásokkal üdvözölték.

Három órakor délután mind a két ház ülést tartott. Az urak házában Stolberg grófot 10-ikszer választották meg elnöknek; alelnökök herczeg Puttbus és gróf Brühl lettek. Az alsóház előbbi elnöke Forckenbeck kinevezi a négy legifjabb képviselőt jegyzőnek s azután a képviselők számából az ülés határozatképességét mondja ki. Az elnökválasztás azonban a mai délelőtti ülésben történik.

Angliában legujabban azt találták fel, hogy a porosz császár ifju korában szenvedé-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

megválasztása. A 16 több szavazatot nyert tagok közt csupán egy román lett megválasztva. Oka pedig ennek egyenesen a választó román intelligentia, mert mint rendesen ily esetekben szokás a magyarokkal érintkezni (mint a tény bizonyitotta) nem kivántak, s daczára ennek általunk mégis szándokoltatott 4—5 román tag beválasztása.

De megjelenvén a választás helyiségére igen feltünő volt, mikép egyetlen román szavazót sem lehete látni, mind addig, mig a szavazatszedő elnök Szilvásy László ur fel nem szólitotta a három román szolgabiró urat a szavazók számbavételére, ha vajjon a müködés megkezdhető-e? Csak azután lehetett látni a szavazókat élüken román jegyző és lelkészekel megjelenni. Éppen szemtanuja voltam, midőn egyik magyar jegyző kérdezte irástudatlan falusbirájától, „ha van-e szavazó czédulája?“ Mire a biró ártatlanságában megmutatta a szavazatlapot, mit neki az idegen román jegyző urak adtak. Kiváncsiságból megtekintve a lapot láttam, hogy a 16 jelölt közt egyetlen egy magyar sincs. Láttam azt is, hogy midőn az illető jegyző kérdezte biráját; „nem kiván-e inkább vele szavazni“ egy lelkész, kit nem kivánok ez alkalommal megszavazni, fejét rázta hogy a biró ne jegyzőjével szavazzon. Igen tulzott elbizakodottságra mutat az is, midőn 126 román, 297 magyar szavazó ellenében a magyarok kihagyásával 16 oly román képviselőt léptetett fel, kik közül többen még választási joggal sem birtak. Sajnos eset, hogy mind a három szolgabiró ur szavazat kissebbségben maradt, de azt valóban csupán bizalmatlanságuknak tulajdonithatják; egyfelől azért, mert a magyar intelligentiával érintkezni vonakodtak, másfelől azért, mivel román jegyzőik által a hirtelen összetákolt szavazatlapokat oly nyiltan osztogatták a szavazók között, mikép ily körülmények közt nem lehet senki előtt feltünő, hogy a 16 legtöbb szavazatot nyert tag között csupán 1 román lett megválasztva vagy ha tán mégis volnának, kik nemzetiségi szempontból feljajdulnának, hogy e választókerület magyar szavazói által ignoráltattak, szorjanak köveket egyenesen azok fejére, kik alattomos politikájokkal ezt előidézték. Ez esetre alkalmazható a közpéldabeszéd, hogy „a ki másnak vermet ás, maga esik bele.“ (Elég sajnos helyzet, mely fájdalom! nem vezet a kibékülés czéljához. . . . Szerk.)

A „Magyar Polgár“ idei 263-ik számában Marosszék közelebbi bizottmányáról „Deákpárti“ aláirással egy marosvásárhelyi levél jelent meg, melyben minthogy a tények el-forditva adattak elő, folyó hó 21-ről a történtek valóságának kideritése czéljából feleletül egy kis czikket küldöttem én is be. De a „Magyar Polgár“ szerkesztője, a mint lapjának 269-ik számában „szerkesztői posta“ czim alatt megjegyzi, bár lovagiasságára hivatkozva kértem, nem adhatta ki azon okból: „mivel a válasz indokát nem tudta kisütni, contradictiot benne nem lát,“ s ugyanott azt is állitja, hogy az „éljen elismerése igazolja egyszersmind a meg döbbenést.“

Az illető lapban nem jelenhetvén meg nevezett czikkem, kénytelen vagyok a „Kelet“-hez fordulni.

Czikkem a következő:

Mindenek előtt megjegyzem, hogy ez az első eset, midőn ellenzéki levelezőtől azért hallunk panaszt, hogy egy főtiszt több közgyülést akar tartani, mint ő maga szeretné; különben, hogy ez az utolsó gyülés legyen, azt nem kellett a „főtiszt urnak kiokoskodni,“ mert az ellenkezőről egy árva szó sem emlitetett.

A mi a tudósitás végén a baloldali főtiszti enuntiatiot illet, melyre mint levelező irja, a gyülés riadó éljent kiáltott, de a deákpárt megdöbbent, ide igtatom hiteles kivonatát Marosszék bizottmányi jegyzőkönyvének mindkét enuntiatiot illetőleg.

25. A képviselő bizottmány az ezen jegyzőkönyv 23-ik pontja alatti inditványhoz képest kimondja, hogy miután az eddigi birósági szervezéseknél a törvényhatóságunk közbizalma által elnöki és főügyészi állomásokra megválasztott a fiai az elnökök és főügyészek sorából kihagyattak, ez ötletből a bizottmányi közgyülés, igazságügyminister ur ő nagyméltóságát feliratilag megkéretni határozta az iránt, hogy tekintettel (az 1869. évi 4-ik t. cz. 4. §-a tartalmára, legalább a most következő kinevezéseknél Marosszék törvényszékeinek általunk választott kebli biráira is figyelemmel lenni méltóztasson. 26. Noha a képviselő bizottmány igazságügyminister ur ő nagy méltóságához a birosági személyzet kinevezésére nézve törvény által biztositott jogát kétség alá vonni távolról sem kivánja, mindazonáltal kebli törvényszékünkhez a közbizalomnál s egyéni képességöknél fogva megválasztott törvényszéki elnök Hajdu Mozes ur és főügyész Csongvai Károly afiainak mint kellően képesitett jellemes és munkás hivatalnokoknak a kinevezett elnökök és főügyészek sorából kimaradását érzékeny sajnálattal fogadta, s ez uttal nevezett atyámfiai irt minőségükben tanusitott odaadó munkás és becsületesen végzett szolgálataikért a képviselő bizottmány osztatlan elismerését jegyzőkönyvileg kifejezni határozta.

Ezek a főtiszti enunciatiók. Hogy az utóbbira általános éljen kiáltatott, az igaz; de hogy valaki a teremben megdöbbent volna, azt nem vettem észre.

Maros-Vásárhely, nov. 27. 1871.

Barabás Ferencz,
marosszéki jegyző.

KÜLFÖLD

Kolozsvártt, decz. 2.

(s.) Az utóbbi napok eseményei között, ha nem is jelentékeny, de mindenesetre figyelemre méltó helyet foglalnak el a porosz és olasz trónbeszédek. A porosz landtagban Vilmos király által tartott trónbeszéd alig tartalmaz valamit, mi bennünket érdekelne: egészen belső ügyek, a contributió Poroszországra eső részének elhelyezése stb. képezte a tárgyakat melyeket a német császár, mint porosz király a tartománygyülés napirendjére tüzött.

Érdekesb ennél az olasz trónbeszéd, melylyel a re galantuomo az egységes Olaszországnak Rómába tartott első olasz parliamentet nov. 27 n megnyitotta, miért is a trónbeszédből, mely korszakot alkot az olasz parlamentarismus történetében, érdekesnek tartjuk egy kis kivonatot közölni:

„Senator és képviselő uraim! Azon mü, melynek életünket szenteltük, be van fejezve. Olaszország, hosszu megpróbáltatás után visszaadatott magának és Rómának. Itt hol népünk évszázados elszakitás után most először látja magát összegyülve képviselőinek személyében itt, hol ismét telteljük óhajaink hazáját, mindenden nagyság beszél nekünk. Egyidejüleg azonban mir kötelmeinkre emlékeztet bennünket. Azo röm, mely lelkünkben kél, nem enged eze megfeledkezni bennünket. A nemzet jo nak védelme által visszanyertük helyünket világban.

Mi nidőn a nemzeti egység be van fejezve s korszak kezdődik Olaszzrszágra nézve, hű maradunk elveinkhez.

szabadság által regeneraltatva, a szabadsá an és rendben fogjuk keresni az erő és ülés titkát. Kinyilatkoztattuk az egyház és állam különválasztását. Mivel elismertük a lel tekintély föltétlen függetlenségét, meggyőd ve lehetünk, hogy Róma, Olaszország fővá osa, továbbra is békés és tiszteletreméltó s helye lesz a pápaságnak.

Ily módon oda jutunk, hogy a kedélyek g fognak nyugodni. Ily módon, elhatározánk szilárdsága és cselekményeink mérséklete tal befejezhetjük nemzeti egységünket, anélül, hogy az idegen hatalmakkal való barátágos viszonyunk megingattatnék.

Azon törvényjavaslatok, melyek a vallási társulatok viszonyainak rendezése czéljából fognak önök elé terjesztetni, teljesen megfelelnek a szabadság elveinek. A törvényjavaslatok csak a jogi személyiségeket és a birtoklás módját fogják érinteni, mig a vallási intézmények, melyeket az egyházi kormányzat egy részét képezik, érintetlenül hagyják A nemzetgazdászati és pénzügyi kérdések a legnagyobb figyelmüket veendik igénybe. Mos,t midőn Itália megalakittatott, arra kell gondolnunk, hogy pénzügyeinek helyreállitása által tétessék boldoggá. Csak az erényekben való kitartás által juthatunk oda, hol nemzeti ujjászületésünk forrásai vannak. Jó pénzügyi állapotok lehetővé fogják tenni katonai szervezetünk keresztülvitelét.

Legforobb óhajom a békére vonatkozik, s azt hiszem, ez nem egy hamar fog megzavartatni. De a hadsereg és tengerészek reorganizáczió-ja, a fegyverek reformja, a nemzeti terület védelmére épitendő erődités, hosszu és beható tanulmányozást követelnek. A jövő szigoru számadásra vonna hanyagságunk miatt. Önök meg fogják birálni a kormányom által ide vonatkozólag önök elé terjesztendő rendszabályokat.

Más fontos előterjesztések a községek és tartományok autonomiájáról, a közigazgatási deczentralizáczióról, az esküdtszék intézményének átalakitását illetőleg, valamint a birósági szervezetben nagyobb egyöntetüség és hatáskör végett önök elé fognak kerülni. Ily módon jutunk majd a közbiztonság megszilárditásához, mely által még a szabadság sem ment a veszélytől

Szenátor uraim! képviselő uraim! Tágos mező nyilik önök tevékenységének. Remélem, hogy a ma befejezett nemzeti egység eredményezni fogja, hogy a pártok küzdelmei, melyek nek versenygése ezuttal csak a nemzet produktiv erejének kifejlesztését birandja czélul, kevésbé szenvedélyesek lesznek.

Ausztriában leginkább a lengyel kérdés vonja magára a közfigyelmet. Érdekeltséggel várja mindenki, hogy mi fog most történni. A lengyel kérdés megoldásától függ most Ausztriában minden: ha az szerencsésen oldatik meg, olyanformán t. i. hogy a lengyelek is megkapják mindazt, mit jogosan kivánnak, meg az állami egység se zavartassék avagy gyengittessék meg s végre még a német se essék kétségbe, akkor aztán majd engedni fognak egy kicsit a csehek is s lassan-lassan consolidálódik Ausztria aegrota.

Nem csekély azonban már most azoknak a száma, kik aggódnak, hogy az uj kabinet s illetőleg Auersperg herczeg elég tapintatlan lesz, s megszakitja a lengyelekkel a békés alkudozás fonalát. Ez lenne a legnagyobb könnyelmüség, mit eddig ausztriai állam-férfi elkövetett. S nincs okunk, hogy Auerspergről feltegyük, hogy e hibába nem fog esni. Sőt állithatjuk is, hogy ezen hiba elkerülése már majdnem lehetetlenné vált. Wodzicky Lajos gróffal az alkudozások megszakittattak. És mik voltak Wodzicky gróf követelései? Ma már mint bizonyos állittatik, hogy nem több csak: a Galicziának szánt engedményeket illetőleg teljesen alkotmányos eljárás s pontos körvonalozása a galicziai minister hivatalos illetékességének. Ennyi volt az, mit Wodzicky követelt s mit Auersperg visszautasitott.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, decz. 2. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: decz. 2. 1 ó. — p. d. e.

A tegnapi budgetvitában szolottak Wahrman, Móricz Pál, Zichy Nándor, Horn, Várady Gábor. A mai ülés folytatja a vitát.

Pottenburg bukaresti consulunk Áthénéi követté neveztetett ki.

Ferré, Rossel, Burgevis communista elitéltek 28-dikán kivégeztettek, mi mindenütt roppant sensatiót okoz.

A német parlament elfogadván a budgetet, tegnap császári üzenettel berekesztetett.

Thiers hétfőn a nemzetgyülés ülésén, személyesen olvasta fel üzenetét az ország helyzetéről.

A Belga kamrában a ministerelnök bejelenté, hogy a király a kormánytól visszakövetelte tárczáit, mire a kamara elnapolta magát az uj kormány megalakultáig. A város nyugodt.

A légszeszvilágitásról.

(Vége.)

Megjegyzendő, hogy az elésorolt tisztitási eljárásnak különböző módjai vannak, a melyeket itt mellőznünk kell. Tudomásunk szerint az itteni gáz-gyárban az eléadott eljárást követik, s azért csak is erre szoritkozom.

A nem tiszta gázban jelentlehető légnemek között legkárosabb és hátrányosabb minden tekintetben a kénkönenyleg (Schwefel Wasserstoffgas), melynek jelenléte azonban igen könnyen felösmertető, ha t. i. ólomczukor oldatába mártok papir csikot, vagy még egyszerübben egy ólomfehérrel bevont és megnedvesitett látogató jegyet tartunk a kibocsátott gáz fölébe, a papir csik a kénkönenyleg legkisebb nyomára is már megfeketedik. A többi jelenlehető lég nemek csak a világitó hatásra gyakorolnok hátrányos befolyást és Bunsen gáz-analysise által felösmerhetők.

A nyomás, mely alatt a gáz a gázfogóból tódul, arányban van a felfogó harangjának sulyával és az ellensulyok szaporitása v. apasztása által kormányoztatik. A nyomás idő zöt meghatározására az ugynevezett Manometer igen egyszerü készüléke használtatik, mely oly

---

lyes nyomdász volt. E tévedést azonban oda igazitá ki a „Nyomdászati lapok“, hogy nem t császár, hanem a trónörökös foglalkozott a nyomdászattal. Beszélték ugyanis, hogy a koronaherczeg ifju korában a typographiából egy it teni nyomdatulajdonostól alapos tanulmány szerzett. De midőn e közlemény hitelességét kétségbe vonták, a „Nyomdászlapok“ egyeneseu a császár fiához folyamodott és egy udvari kamarástól azt a feleletet nyerte, hogy a korona herczegre vonatkozó közlemény teljesen igaz. A leendő német császár tehát valóban egy ifju Gutenberg!

Levelem tartalmát kimeritvén, végzem soraimet a diadalmas császár jelszavával: Isten velünk!

D. G.

Székely és csángó telepek.

(Folytatás.)

Valamint régentén, ugy a közelebbi évtizedekben is lelkes kisérletekben nem volt hiány, s noha amazok a mostoha körülmények miatt nem szülték az ohajtott eredményt, — mindazonáltal hatás nélkül nem maradtak; mert élesztették a derék csángó népben az öntudatot, s ösztönt nyujtottak utóbbinak további reménykedésre. Ugyanis csángó testvéreink minden időben tudták, hogy létezik magyar nemzet, mely velök egyformán érez és beszél; sőt valahányszor szánandó sorsuk tényezőinek eltávolitását czélozták, — ezt saját erejökből nem tehetvén, mindanyiszor a nemzet fiaihoz fordultak, ezektől várván segitséget, ezektől várván enyhitést. Ezekhez járul a székely kivándorlás, mely — kiváltképen a mult század közepe óta — nagy mérvben élénkité a csángó-magyarok nemzeti öntudatát.

Azonban daczára ezen tényezők üdvös hatásának, utóbbiak még sem valának képesek ellensulyozni a magyarajku lelkészek és tanitók hiányát, annál kevésbbé gátot vetni a soraikban mindinkább elharapodzó elolához ás veszélyének, mely főleg ujabb időben fenyegeti nemzeti létöket, aztán t. i. mióta az egyesitett fejedelemségek fanatizáló kormánya elvből iparkodik foganasitani oláhositási czéljait, támogatva az idegen lelkészek azon törekvése által, melynél fogva hiveiket nemzetiségökből előbb utóbb kivetköztetve. a magyar nyelv nemtudásának szemrehányásától mentesithessék magukat.

Ily szomoru válpontnál találjuk jelenben a jobb sorsra érdemes csángó népet; azon népet, mely annyi éven keresztül hiába várt, hiába reménykedett. Valóban szánandó állapot! Nem elég hogy századokig türt szenvedett, hanem még a lelketlen fanatismus is ellene forditotta fegyverét. Tartson igy csak két három évtizedig, s édes anyanyelvét beszélő csángót nem találunk! Itt csak egy mentheti meg a sz. ügyet; az t. i. ha — s ezt meggyőződésem egész sulyával mondom — jókorán érkezik segély.

De hogyan és mikép? ez a punctum saliens,“ ez azon kérdés, melynek megoldásától moldvai hit- és fajrokonaink jövője függ. E részben félrendszabály nem segit; ez legfelebb tovább nyujtja a vonaglás perczeit, de a vonaglót nem menti meg soha. Nézetem szerint gyökeres a baj; azért gyökeresnek is kell lenni a gyógyszernek; már pedig csak akkor leend az, ha moldvai hit- és fajrokonaik részére — az e részben helyi és történelmi előnynyel biró Bákó városában — püspökség állittatik, magyar püspökkel, ki az érsekségre emelendő szomszédos erdélyi egyházmegye alá rendeltetvén, hiveivel nemcsak vallási, hanem nemzeti tekintetben is egyformán tudjon érezni és gondolkodni. Csak ily püspök leend képes — támogatva nagy Magyarországtól — kellően rendezni megyéjét, jövendő lelkészek és tanitók képzésére alkalmas tan- és nevelő intézeteket állitani; szóval mindent megtenni, mit megyéjének fölvirágoztatása, hiveinek boldogitása, az ottani helyviszonyokhoz képest megkiván. Addig pedig, mig a beállitandó magyar püspök megérjét lelkészekkel és tanitókkal a helyszinén fokozatos haladással fölállitandó tan- és nevelő intézetekből kellően elláthatná, addig az e részben fölmerülő hiányok Erdély és a magyarhoni püspöki megyék részéről volnának kipótolandók, oly világi vagy szerzetbeli lelkészek, továbbá oly nemzeti néptanitók odaküldése által, kik a csángók közti apostoloskodásra önkényt vállalkoznak.

Tudjuk, ily vállalathoz pénz, anyagi eszköz kell. A pénzt illetőleg azt mondom: ez csak látszólagos akadály. Ott van Magyarország! A tudománynak palotákat, hőseinknek, lantosainknak emlékszobrokat állit. Azon nemzet, mely magasztos eszmékért áldoz, vajjon nem áldozhatna ott is, hol 60—65 ezer magyarnak léte vagy nem léte forog fenn? Ez volna a legszebb palota, a legszebb szobor, mely nemzedéktől nemzedékre egy az enyészet örvényéből kiragadott nemzedéknek élő hálájával hirdetné az övéi sorsáról meg nem felejtkező anyanemzetnek dicsőségét, nagyságát. Vannak gazdag püspökeink, káptalanaink; vannak gazdag mágnásaink, nemeseink, gazdag iparosaink és földbirtokosaink; csak áldozatkészség kell! sőt a szegény kézmüves sem fogja megtagadni szeretet-fillérét, lelkesitve azon öntudattól, hogy ő is — habár egyetlen porondszemmel — segitette fölemelni a nemzeti kegyeletnek eme dicső oszlopát.

(Vége követk.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

alkotással bir, hogy bármely lámpára, illetőleg annak végére (Brenner) alkalmazható és lehetővé teszi azon nyomás meghatározását, mely alatt a gáz az égés helyére nyomul. Nagy jelentőséggel bir azon manometer az utczai gáz-fogyasztás meghatározásánál, melynek keresztül vitelével alább fogunk megösmerkedni.—

Igen nevezetes és különösön a laicusra nézve legtöbb érdekkel birók azon eljárások és készülékek, melyek a gázfogyasztás meghatározására szolgálnak. Ugyanis a gázfogyasztás—legyen az községi avagy magán—pontos meghatározása mind két fél érdekének megvédése mellett eszközölhető, és pedig egészen mechanikai uton.

Először a gázórák által, melyek a magán házak és üzletek gázfogyasztásának meghatározására minden egyes fogyasztási helyen alkalmazvák. Elhelyezésök ugy történik, hogy a fogyasztási helyre tóduló gáz ezen órán át kell, hogy vonuljon, s szabatosan megmutassa, hogy hány köbláb (légszesz) ment fogyasztásra át rajta. Kétféle gázóra ösmeretes u. m. hydraulicus és száraz gázórák, az utóbbiak noha azon előnynyel birnak, hogy nem fagynak be, nem igen vannak használatban, mivel nem ellenőrizhetők oly előnyösen, mint az elsők, és igy nem birnak gyakorlati értékkel.

A hydraulicus gázórák, (melyeknek feltalálója tulajdonképpen Clegg, azonban Malam által némileg javitva vannak, két hengerből állanak, melyek egyike a nagyobbnak fekvő tengely körül forog; a két henger belseje egyenlő nagyságu közekre van osztva, melyeken át a gáz vonul és a forgást eszközli. Miután a forgó henger ür fogata, valamint a forgás mennyisége is ösmeretes, következőleg annak minden megtelése és kiürülése megszámlálható, s igy igen könnyü a fogyasztás meghatározása. Egy az óra felső részén alkalmazott számláló készülék, a henger fordulását számszerint mutatja, mely utóbbi s a henger fordulása olyképpen van szabályozva, hogy minden fordulásnak $^1/_8$ — 1 köbláb légszesz felel meg. Ezen itt tovább nem részletezhető gázórák vizzel töltetnek meg, mely oly helyeken a hol a hidegnek vannak kitéve, borszeszszel vagy glycerinnel elegyithetik; ez utóbbi ajánlatosabb, mivel nem illó, mint a borszesz, és a viz fagypontjára is nagyobb befolyást gyakorol. Időnként a vizmennyiség utánpótlása szükséges, főleg fütött helyiségekben levő gázóráknál, mivel a viz elgőzölgése által a vállalkozó hátrányára mutatan az óra.

A gázgyár helyiségében van a legnagyobb gázóra felállitva, mely állomási óra nevezet alatt az egész gázkészletet, valamint egy hozzá csatolt mellék készleten a gáz nyomását a különböző álláspontokon mutatja.

Megjegyzendő, hogy a gázórák rendben tartása első sorban mindég a vállalkozót érdekli, mivel annak hiányos müködése minden esetben az ő hátrányára és megröviditésére szolgál.

2. Az utczai gázfogyasztás megállitása kisérleti uton történik, egy arra a végre készült, a gáz nyomását mutató és szabályozható manometerral és óramüvel ellátott kisérleti gázóra segitségével, mely a város különböző helyein kipróbált nyomás alatt megujitott gázláng mellett egy pont lejárta alatt az egy órai fogyasztási mennyiséget mutatja. Ezen kisérlet megértésére mindenek előtt a gáz nyomását kell lehetőleg a város központján levő egy vagy több lámpán megállitani, mi az emlitett Manometer segélyével eszközölhető, melynek megtörténte után a lámpa égetője leveendő, s az e végre a kisérleti gázórával communicáló lámpára helyezendő, mivel az égőcső nyilása a gáz fogyasztására befolyással van.

Az ily módon megnyert átalány fogyasztási menyiség alapján könnyen és szabatosan kiszámitható a utczai fogyasztás, melyre a mint már fennebb emlitém, jelentékeny befolyással van az égető (Brenner) minősége, és nyilásának nagysága, valamint egyszersmind a nyomás szabályozására szolgáló csavarok állása.—

A gázláng világitó erejének meghatározására szolgál a Bunsen-féle Photometer, a mely a gáz világitó erejét a gyertya (normal-Kerze) világitó erejével arányositva mutatja.

Ezen magában véve igen egyszerü készülék a gázgyárban fel van állitva, valamint a fennebb megbeszélt kisérleti gázóra is, s bárki által megtekinthető. Egyáltalában véve a felsorolt gáz-Control készletek kezelése oly egyszerü, hogy bárki két óra alatt gyakorlatilag megtanulhatja, a mi annyival is inkább előnyös, mivel igen gyakran, sőt legtöbb esetben a control vizsgálatok nem tudományosan mivelt, hanem az e végre megbizott rendőri személyzet által tétetik meg.

A gázvilágitás alkalmazása körül igen ovatos eljárást kell követni, mivel a mig egyfelől mint világitó anyag igen hasznos, másfelől nagy mennyiségben a levegőbe elszélyedve ártalmas, sőt fullasztás által halál, okozó; azonkivül gyulékony tulajdonánál fogva, oly zárt helyiségben, a hol a gázcsöveken vagy az el nem zárt égő nyilásokon kitódul, azonnal explodál, ha égő gyertyával, vagy szivarral közelit valaki és nagy károkat okoz. Ennélfogva ovatosan kell vele elbánni; a midőn nem ég, el nem mulasztandó a gázórába beszolgáló fő csap elzárása.

A gáz e veszélyes volta mellett is igen ritkán jőnek elé szerencsétlenségek, mivel köztudomásu lévén veszélyessége, mindenki a csapok és főleg a főcsap elzárását oly bizalmas egyénre bizza, a ki a kellő vigyázat mellett őrködik, s a gáz vállalat által adandó utasitásokat pontosan teljesiti.

Ennyiben kivántam, a tér szükét figyelembe véve, a gázvilágitásról szólani; igen sok mondani való lett volna még arról, de miután már is igen hosszura terjedt ismertetésem, melynek tovább füzése inkább szaklapba illene, azon ohajtással zárom azt be, miszerint a gázvilágitásnak csak jó és előnyös oldalaival ismerkedjünk meg, s ártalmasságát csak elméletileg vegyük igénybe.

A gázgyár helyiségének meglátogatását minden t. polgártársamnak ajánlom, a hol arról, mit röviden elmondék, bővebb ismeretet szerezhetni.

Dr. Hintz.

Első közlemény

„a k.-monostori m. kir. gazd. tanintézetnél felállitandó önkéntes tüzoltó egylet részére történt nagylelkü adakozásokról.

Midőn ezelőtt néhány nappal felhivásunkkal a t. közönség szine elé lépni bátorkodtunk, feltétlen bizalommal voltunk annak oly számos izben tanusitott nagylelküsége iránt; és midőn már is ősziute örömmel nyilvánithatjuk, hogy reményeinkben legkevésbé sem csalódtunk fogadják a lelkes főurak, a derék polgárok, kik e hitünkben megerősitettek, legforóbb hálánkat. Ők elfogadták az üdvös eszme nagy horderejét és bőkezüen adakoztak a közhasznu czélra! Adja isten, hogy nemes, lelkesitő példájuk minél több követőre találjon!

Kolozsvár, decz. 2-án 1871.

Kodolányi Antal.
Gamauf Vilmos.

T. Ladányi Sándor ur 7-ik sz, gyüjtőivén adakoztak:

Gr. Mikó Imre ur őexcelentiája 50 frt. báró Bornemisza János ur ő excelentiája 50 frt, b. Bornemisza Lipot ur ő méltósága 50 frt, gr. Eszterházy Kálmán ur ő méltósága 50 frt, gr. Bánffy Miklós ur ő Exelentiája 40 frt, gr. Bánffi György ur ő méltósága 25 frt, b. Jósika Lajos ur ő Excelentiája 50 frt, b. Kemény Ferencz ur ő Excelentiája 20 frt, tek. Kis Sándor ur 50 frt, tek. Folly Mihály ur 30 frt, tek. Csapó Sándor ur 20 frt, mltsg. Biró Pál ur 20 frt, Keserü Mozes püspök ur ő nagysága 20 frt, tek. Hutflesz Károly ur 20 frt, nagy. Simon Elek ur 20 frt. összesen 515 forint.

(Folyt. köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, december 2.

— **Az erdélyi** választókerületeknek országos képviselői a kormány kezdeményezése folytán értekezletet tartottak Pesten a költségvetésnek az erdélyi kir. biztosságra és csendörségre vonatkozó tételei tárgyában. Lónyay politikai s Tóth Vilmos administrativ szempontból fejtik fel azon indokokat, a melyek a kir. biztosság fentartását még egy időre szükségessé teszik. A kir. biztosság fentartása mellett szólalt fel id. gr. Bethlen János s b. Kemény István, ellene Benedikty Albert, Molnár Antal kifejezte, hogy a kir. biztosság 1872. év végén tul ne tartassék fenn. Ily értelemben szólottak még a kir. biztosság hosszabb idejü fentartása ellen b. Kemény Gábor, Török Albert, a kir. biztosság fentartása érdekében pedig Papp Zsigmond és id. gr. Teleki Domokos, mire az értekezlet abban állapodott meg, hogy a költségvetésnek a kir. biztosságra és csendőrségre vonatkozó tételét megszavazza, a kormány részéről a tárgyalások alkalmával ki fogván jelentetni, hogy nem szándékozik a kir. biztosságot 1872. év végén tul (mint a mely évben a belügyminister nyilatkozata szerint az erdélyi földtehermentesités ügye befejeztetni, s a csendőrség polgári alapon szerveztetni fog), fentartani.

— **A tüzoltás terén** örvendetes buzgalom kezd lábra kapni nálunk is. A kolozsmonostoriak, mint mai számunkból is látható, erősen mozognak, de — mint halljuk — a kolozsváriak sem akarnak hátrább maradni, a minek igy is kell lenni, miután a kolozsmonostori egylet főfeladata az ottani tüzoltás és még inkább a gazdasági növendékeknek, kik majdan az országba szétoszlanak, tüzoltói kiképzése, — mig Kolozsvár 25000 lelkének önálló és nagyobbszerü egyletet kell alakitania. A városi negyedik szakosztály és több érdeklődő, köztük Popini Nándor, ki e téren szakértelemmel dicsekedhetik, mult vasárnap értekezletet tartott s Popini N. inditványát elfogadván, javaslatot és költségvetést terjesztett, be a tanács útján a városi képviselethez, E tervezet szerént a város az önkéntes tüzoltóegyletet segélyezni 20 fizetett rendes tüzoltó tartásával, mi 7720 frtba kerülne (miből azonban 3200 frt visszatérülne a városnak, e rendes tüzoltók végezhetvén a lámpák felgyujtását — 1800 frt — és az éji őrködést — 1400 frt) és ezek egyszer s mindenkorra való teljes felszerelésével, mi 5519 forintba kerülne. A város polgáraiból kitelő száz önkéntes tüzoltó ruházata kerülne 55 frtjával 5500 frtba, tüzeltő szereik pedig 8838 frtba, mit, valamint az egyelőre beszerezendő 4 ló (400 frt.) és évi tartásuk költségeit (240 frt.) az önkéntes tüzoltó-egylet magánadakozások, tánczmulatságok sat. utján kellene, hogy beszerezzen. A városban állitatnék fővárda, távirdai készülékkel, lakással, istálóval, a piaczi nagytemplom tornyában pedig őrszoba, szintén távirati készülékkel, a szinház, nagyobb gyár épületek szintén távirda által levén az őrhelylyel összeköttetésben. Ezek főbb vonásai a vasárnapi értekezlet megállapodásának, s hisszük hogy a v. képviselet legközelebbi gyülése kettős erélylyel fogja megragadni az alkalmat s áldozatkészségével s a segélyezés megadásával megnyugtatja elvégre a város polgárságát, hogy emberileg szolva, biztositva van a tüz rombolásaival szemben.

— **Gázvilágitásunk**, az utczákon tegnap csakugyan kezdetét vette. A városház előtt és a főbb utczákon sokan bámulták a valóban szép és fényes világitást, a még itt-ott pislankoló petroleum lámpák pedig szégyenkezve hunyorogtak ragyogó testvéreik fényében. Hja! ez „a lámpák tragoediája“!

— **Az igazságügyminister** felhivása folytán az erdélyi választó-kerületeknek országos képviselői tegnapelőtt délután megjelentek az igazságügyministeriumban, hogy a miniszternek elmondják az erdélyi első folyamodásu törvényszékeknél levő birói állomások betöltése iránti észrevételeiket.

— **Felső-Fehérmegyében**, a megyei bizottmány tagjai f. évi deczember 4-én választatnak két választó kerületben, Hidvégen és Bükösön. A szervezkedő és tisztujitó gyülés decz. 28-án fog megtartatni.

— **A pesti nemzeti** szinház nehány tagja, azon esetre, ha br. Orczy nem mond le, a „P. N.“ hire szerint elhagyja az intézetet.

Hollender László tánczctanitó értesit bennünket, hogy lapunk 276-dik számában emlitett „H. Márton“, ki innen megszökött: nem tánczctanitó, hanem épen H. Lászlót, a tánczctanitót lopta meg s szökött Nagy-Váradra, honnan azonban rendőrileg már vissza is szállitatott. A tánczctanitó itt H. László, kinek oly jól megy dolga: hogy eszébe sem jut a megszökés, sőt inkább fölöslegéből 2 frtot tett le szerkesztőségünknél a kolozsmonostori önkéntes tüzoltó-egylet javára. Atadjuk.

— **Kolozsmegye** septéri kerületében a választott bizottmányi tagok a következők: Ujlaki György, g. e. pap, Böjthe Sándor, Kályáni Sándor, Bitai András, Kászoni János, Szucs Alexandru, Sikó Lajos, Trucza András, Angyal Dániel, esperes, Benedek Áron, Böjthe János, ref. pap, Szabó Ferencz, Moldován Zaharia, Kovács Miklós, György Sándor, Máté Sándor, Marusán János, g. e. pap. Pap Alexandru g. e. pap. Benedek János, Ajtai Lőrinez. Eperjesi Imre, A megválasztottak közül tiz román.

— **„Orpheus az alvilágban“** czimü látványos vig operettre tegnap elég szép számu közönség gyült össze. Az operett, melynek nyitánya ép oly kedves mint a milyen nagy semmiség maga a darab, bár a szerepek jó kezekben voltak, még sem sikerült tökéletesen Szilágyi (Jupiter) tulságosan parodizált. Körözsy (Styx) jól alakitott, s éneklése és komikus arczjátéka megnevettette a közönséget. Szilágyiné (Eurikide) Darai (Közvélemény) Szentgyörgyiné (Cupidó) Beczkóiné (Vénus) nem nagy hatást idéztek elő.. Kassai (Orpheus) s Zajongi (Plutó) jó alakok voltak.

— **A néptanitók egyletének** olvasó- és társalgó terme a külmagyar-utczai ref. leánytanoda helyiségében vasárnap d. u. 4 órakor ének, szavallások és fölolvasásokkal ünnepélyesen megnyittatik; a megnyitásra s átalában e helyiség látogatására nem tagok is tisztelettel meghivatnak. Ez alkalommal felolvasásokat tartanak: Spengel E. a nőnevelésről és Szabó E. a gyermekjátékokról. Mindkét felolvasás különösen a hölgyek figyelmébe ajánltatik.

— **A felnőttek oktatása** érdekében mult vasárnap a város különböző részeiben tartott értekezletek többnyire kedvező eredményt igérnek. A külvárosokban nehány polgár vállalkozott a házak bejárása s az olvasni — irni nemtudó felnőtteknek tanfolyambani részvételre buzditására. A beiratások is megkezdődtek s mihelyt a tantermek világitása s fütése tekintetében a városi előljáróság által megigért támogatás folytán e részben intézkedések tétetnek, ez oktatás azonnal kezdetét veendi. A fel nöttek oktatására egyelőre következő iskolahelyiségek jelöltettek ki; a Lyceumban két terem, a kül-magyar utczában a ref. népiskola, a külmonostor utczában az a ugusteum s a hidelvén a ref. népiskola; ezen helyiségekben résztvenni óhajtók folytonosan be eratnak s a tanfolyam megkezdésére nézve utasitást nyernek. Ha szükséges leend az evang. tanodában, az állami fitanitó-képezdében s a hidelvei gyermekkertben is berendeztetik egy egy terem a fennebbi czélra.

— **A londoni.** „Daily Telegraph“ mely 140.000 példányban nyomatik, közelébb kereken kimondta: „Európa minden népénél többre becsüli a magyart.“

— **Sayons** francia irótól, ki hosszasabban időzött Pesten, közelebb egy „Histoire des Hongrois et de leur litteratura politique 1790—1815“ czimü mü fog megjelenni.

— **Patti Ádel** Moszkvában nov. 21-én a szegény orosz tanulók javára énekelt s a jövedelem hatvan ezer frank lett.

— **Román nemzeti** ének és tánez zenedarabok gyüjteménye jelent meg Aradon M.-tól. A nagyon csinosan összeállitott füzet valóban hiányt potló mü a románságra nézve, mert eddigelő is nagyon sajnosan kellett tapasztalni, hogy az oly gyönyörü román zene csakis a legelferditettebb alakokban vályogvető czigányok s kintornások utján jő a közönség elé.

— **Szathmáron** a román templom elő csarnokában, az egyházközönség folytán egy persely állittatott fel: „A román nemzeti müvelődés előmozditásáért“ — felirattal. — Minden község igy tegyen ha emelkedni akar a müvelődés terén — mondja a Gazeta.

— **Fogaras vidékén** a bizottmány választás alkalmával előfordult verekedésről azt irja a Gazeta hogy az Benedek Gyula s részeg korteseinek kezdeményezése folytán történt. A mi tudósitásunk nem igy szólt.

KÖZGAZDASÁG.

Nagy Ferencz tanár értekezése a marosvásárhelyi vándortárlat zárülésén.

(Oct. 8-dikán.)

(Vége.)

Az okszerüség igényeinek teljesen megfelelő reformja karikás rendszerünknek alapos vitatás alá jött gazdasági lapjainkban; gondolkozó és a szőllőnövény élete titkaiba beható borászok, hazánk több pontjain tettek és tesznek szerencsés sikerrel kisérleteket az eddiginél tökéletesebb karikás miveléssel.

Ügytársaink buzgólkodását, czélszerübb talán olcsóbb és a termelendő bor minőségét is fokozható módszerek behozatalát méltányolván, még azon esetben is, ha jobbnak mutatkoznának az erdélyinél, azokra átmenni, nézetem szerint, még a jelenben nem volna tanácsos.

Ne feledjük, hogy a mig a nagyobb birtokos válogathat embereiben: a kisebb birtokosok nagy többsége a régiekhez csökönösen ragaszkodó munkásra szorul, a ki utolsó esetben az ismert rendszer javitott fogásait megérti, de az új tudományt megérteni merőben képtelen.

Bármely kivánatosnak, sőt elodázhatlan szükségességnek ismertessék el borászatunk érdekében szőlőmivelési rendszerünk egy olyan reductioja, mely az okszerüség követelményeinek megfelelve, egy szinvonalra emeltessék bármely néven divó új rendszerrel: ezen módozat felett, tanácskozás útján ez alkalommal megállapodásra, véleményem szerint, nem jutnánk. Előkészület, tanulmány, az országban divó mivelés eltéréseinek, mester- vagy balfogásoknak tudása; a vidékek külön fogásaiból származó jó vagy rosz eredmények felismerése, egybehasonlitása után tartom lehetségesnek a karikás mivelés tökéletes mintaképének országosan elfogadható javaslatát. Mint érinteni bátor voltam: ezen feladatot megoldani zárt falak közt, sőt még bizottmányi úton is alig lehetségcs be kell járni rendre a bor-vidékeket; élő szemmel látni, birálat alá venni a különböző fogásokat, hogy azokból a legczélszerübb s tökéletes karikás mivelés mintaképét megalkothassuk. Önként következik, hogy a megoldás legbiztosabb útjának az mutatkozik, ha a kérdés nyilvános pályázatra bocsáttatik, mit is ezennel bátor vagyok tisztelettel javaslatba hozni. A tárgy fontosságával arányos dij, véleményem szerint vagy az állam, de még inkább a legközelebbről érdekelt szőlőtermelő birtokosok adományából volna fedezhető: bizonyságára annak, hogy már kiskoruságunkból kilépve, nem várjuk, mig a sült galamb szánkba repül, hanem magunk erején és emberségéből is valamit tenni tudunk és akarunk.

A reám bizott feladatot szerény nézetem szerint bevezetettnek tekintvén, azt ezennel a tisztelt gyülés bölcs megfontolása alá bocsátom.

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

Sz. **1129.** 1871. (402) (2—3)

Haszonbéri hirdetés.

A magyar királyi pénzügy-miniszteriumnak 1871-ik évi 54588 sz. a. kelt rendelete folytán a fogarasi uradalomhoz tartozó kissebb haszonvételek a következő módon és föltételek alatt adatnak haszonbérbe.

Folyó szám	A bérrészlet neve	A bértárgy megnevezése: havasi legelő hold	lisztelő malmok	korcsmárlási jogok	vásárvám jogok.	Megjegyzés.
1	Felső Utsa	1125	—	—	—	
2	Margineni Nimája'	40	—	—	—	
3	Ó-sinkai Lacu és Fagetu	338	—	—	—	
4	Mardsineni Vacaria	980	—	—	—	
5	Bethlen	—	1, 3 járattal	—	—	
6	Alsó-Szombatfalva	—	3, 11 járattal	korcsmaház, istáló és szin	évi 2 országos vásáron	
7	Alsó-Utsa	—	3, 7 járattal	ugyanaz	—	
8	Nagy Vajdafalva	—	2, 4 járattal	korcsmaház	—	
9	Jaas	—	1, 1 járattal	ugyanaz	—	
10	Felső-Vist	—	1, 2 járattal	—	—	
11	Alsó-Vist	—	—	korcsmaház, istáló és szin	—	
12	Besimbák	—	—	ugyanaz	—	
13	Skoré	—	—	ugyanaz	—	
14	Ó-Tohán	—	—	csak a jog	—	Ó-Tohána korcsmárlási joggal az ottani 1, 4 holdnyi kincstári kert is együttesen fog bérbeadatni.
15	Marginen	—	—	ugyanaz	—	
16	Szunyogszeg	—	—	ugyanaz	—	
17	Vajda-Récse	—	—	ugyanaz	—	
18	Bucsum	—	—	ugyanaz	—	
19	Dezsán	—	—	ugyanaz	—	
20	Kopacsel	—	—	ugyanaz	—	
21	Lissa	—	—	ugyanaz	—	
22	Posorta	—	—	ugyanaz	—	
23	Waad	—	—	ugyanaz	—	

A haszonbérlet ideje kezdődik 1872 Január 1-én és tart 1876 December 31 dikéig.

A bérbe adás ajánlatok alapján, és nyilt árverés útján eszközöltetik.

Ajánlatok által haszonbérleni kivánók 50 kros bélyeggel és 10 százalékos bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat **f. évi December-hó 11-dik napja reggeli 9 óráig** nyújtsák be alólirott k. erdészeti hivatalhoz, hol, valamint a kolozsvári m. kir. jószágigazgatóságnál a haszonbéri feltételek is megtekinthetők.

Ajánlatokat lehet tenni, akár egyes bértárgyakra külön külön, akár többre együttesen, és jelesül a korcsmáltatási jogot és malmokat illetőleg azoknak összes számát egybevéve is.

Az üzlet- és hozzátartozó mellék épületeket haszonbérlők tüz ellen biztositani és időről időre tatarozni, s folytonosan jó karban tartani kötelesek.

Al-haszonbérletnek csak a kolozsvári kir. jószágigazgatóság jóváhagyásával lehet helye.

Az állami adót és a földteher-mentesitési járulékot a kincstár fizeti; minden egyéb a birtok után járó terhek minden leszámitás nélkül a haszonbérlőt terhelik.

Folyó évi December hó 11 dik napja reggeli 9 órától kezdőleg ugyanezen javak és jogok egyenkint, vagy együttesen a mint azt az árverés folyama jobbnak tüntetendi, szóval is fognak árvereztetni.

Árverezni kivánók a kikiáltási ár 10 százalékját tartoznak bánatpénzül lefizetni.

Az irásbeli ajánlatok valamint a szóvali árverésre nézve is elvül mondatik ki, hogy az együttes válalkozás, az egyenkénti előtt előnyel bir.

A zárt ajánlatokban határozottan kinyilatkoztatandó, hogy ajánlat tevő a bér tárgyat és a haszonbéri feltételeket ismeri, és azok alapján teszi ajánlatát, melynek pénzösszege egy egy évi mennyiségben számokban és betükben tisztán megirandó. Pontosan kiteendő továbbá a bérrészlet neve és száma, melyre ajánlat tétetik, továbbá az ajánlat tevő neve, lakhelye és az utolsó postaállomás.

Mindenféle vállalkozó tartozik bérletképességét és kielégitő vagyon-állapotát igazolni.

Bérlők, kik a multra nézve hátrálékban vannak, csőd vagy gondnokság alatt állók, vagy kik nyereségvágyból eredő büntényért elitéltettek, kincstári bérletbe nem bocsájtatnak.

Fogarason, 1871. November-hó 24-kén.

A m. kir. erdő- és gazdasági hivatal.

(403) (1—1)

Hivatalos hirdetés.

Barabás József M.-Ujvárt, Bors Albert Szinden, Béldi Tivadar Bodolán, Béldi György gróf Gyéres Szt. Királyt, Déézsy Sándor M.-Ölyvösön, Ferentzi János Túrban, Fogarasi János, György József Báldon, Gálfi József Tordán, Hátskuj Ferencz, Hátskuj Károly, Lázár Ferencz Ördögkuton, Miske Ferencz báró Szt.-Mihályfalván, Miske Imre Szt.-Mihályfalván, Nagy Elek Kolozsvárt, Nagy-enyedi ev. ref. Collegium, Nagy Miklós Tordán, Németi Károly Mezö-Nagy-Csánban, Pataki Sándor Szt.-Mihályfalván, Pálfi Sándor Aranyos-Rákoson, Szöllösi István K.-Fejérvárt, Szigeti Sándor Tordán, Szöllösi Máté Pesten, Szentes Károly Kolozsvárt, Tisza László Mezö-Nagy-Csánban, id. Thorotzkay Miklós gróf Gyéres Szt.-Királyt, Teleky Miklós gr. Teleky Gusztáv gróf, Tar Dénes Aranyos Rákoson, Turman Olivér Nagybányán, Vas Károly Túrban, Vinkler Janos, Vinkler Károly és Vinkler Eduárd Verespatakon; mint az 1870 XLII törv. czikk értelmében az alsó járai választókerületben választásra jogosultak értesittetnek: miszerint az alsó-járai választókerületben a 7=hét megyei bizottmányi tag megválasztására jelen év **December 11-dik napja** van kitüzve. A választás kezdetét veszi reggel **8** órakor, tart estve **6** óráig, a választás helye **Alsó-Jára** helység.

Toroczkó Szt.-György, 1871 November hó 29-kén.

THOROTZKAY SÁNDOR,
választási kiküldött.

318 6—7

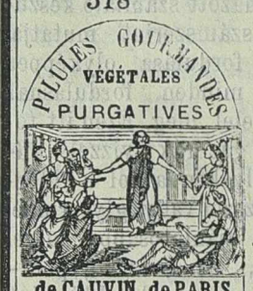

de CAUVIN, de PARIS
55, BOULEVARD SÉBASTOPOL

Ezen kitünő gyógyszer egyszerü és olcsó, a legbiztosabb szer a legmakacsabb hasszorulás, epe- és gyomorbajok, májbetegségek, aranyér, bőrsenyv, csúz, mirigy, havi tisztulási bajok, és mindazon betegségek ellen, melyek a vér megcsipősödése és megromlott nedvekből származnak.— Ezen pilulákat a legtiresebb orvosok is rendelik.—

Egy skatulya **60** pilulával **1** frt **75** kr.— Félskatulya **30** pilulával **1** frt.

Kapható Kolozsvárt: WOLFF J. gyógyszerésznél, és Párisban A. marinier, Boulevard Sebastopol Nro. 55. J. P. Cauvin utódjánál.

Sz. **149.** 1871. (400) (3—3)
min. bizt.

Árlejtési hirdetmény.

A főméltóságu m. kir. igazságügyminiszterium f. év November 21 röl **18861**—1871. sz. a. kelt leiratával a kir. kolozsvári törvényszék fogdájában elitélt fegyenczek számára megkivántató **150 pár férfi bakkancs**
40 darab czondraposztó kaput és nadrág,
100 pár férfi ing, és
100 pár lábravaló, végre
20 darab téli pokrócznak árlejtés útján leendő kiállitását engedélyezvén, árlejtési határnapul **December-hó 12-én délelőtti 9 óra** a megyeházánál az 5 dik sz. alatti hivatalos szobában tüzetik ki. Erről a vállalkozni kivánók azon megjegyzéssel értesittetnek, hogy az árlejtés napjáig kellőleg ellátott irásbeli ajánlatok is elfogadtatnak.

A feltételek a rendes irodai órákban a fenn kijelölt helyen addig is megtekinthetők.

A kolozsvári kir. törvényszék elnökétől, mint min. biztostól.

Kolozsvártt, 1871-ik év November-hó 27-én.

BIRÓ PÁL, min. biztos.

Sz. **470.**—1871. (401) (3—3)
Elnöki.

Hirdetmény.

Nemes Tordamegye képviselő bizottmánya közgyülésének határidejéül jövő **December-hó 18-nak délelőtti 10 óráját** tüztem ki, helyéül nemes Torda várossát.

A bizottmányi gyülés főtárgya leend a megerösitett hatósági rendszabály kihirdetése.

Mely közgyülésre a képviselő bizottmány mind azon tagjait, kik a megye területén kivül laknak, ezennel tisztelettel meghivom,

Tordán, 1871. November 28-kán.

B. KEMÉNY GYÖRGY, főispán.

A Hof-féle Maláta-készitmények gyógyhatása

mell- és torokbetegségekben, általános gyöngeségben sat. több mint 100 ezer hála- és elösmerés nyilatkozat által be van bizonyitva

HOFF JANOS udvari szállitó központi irodájának,

Bécsben 11 Kärtnerring 11.

Belluno (Velencze-vidék) 1871, aug. 3. Ez évben is általános testi gyöngeségtől kinoztatva, melynek **majdnem teljes elháritására ön maláta-kivonatának használata oly nagy szolgálatot tön** (a beteg ugyanezen évszakban korábbi években szintén szállitatott maláta-kivonatot) kérem küldjön ismét 28 üveggel, melynek árrát idecsatolom **Nina de Betta.**

Kernia, márcz. 17. 1871. Mellbeli köhögésem örvendetes hatá yos enyhülése (mely 1869 és 1871-ben keményen kinzott), melyet csak is ön jóhirü Maláta-kivonat-sörének és Maláta-czukorkáinak használatából származtatok, kötelességemmé teszi, legmélyebb köszönetem kimondását; nem fogok késni e „jóltevő gyógyszert" más szenvedőknek is ajánlani. (Következik a megrendelés.)

(347) (5—*) **Stark Pál**, segédlelkész.

Gőrkau, 1871, sept. 17. Miután készletem végefelé jár, fölkérem önt küldjön ismét 5 fontot oly gyógy-erejüleg müködő Maláta-csokoládjából. **Mackowitz Ferencz.**

Szászváros, 1871, junius 3. Nem mulaszthatom el, hogy poralaku maláta-csokoládja kitünő tulajdonságait, mint a csecsemők kiváló táplálékát, föl ne dicsérjem s kérem sat.

Pogatsnik Miksa, ügyvéd.

Schwarzenbach, 1871, febr. 6. Kérem küldjön ismét 6 üveg maláta-kivonat egészségisört és maláta-mellczukorkákat. El nem hallgathatom valódi bámulatomat maláta-készitményeinek csodaszerü hatása fölött, mert már az első használat után nyugodtabban aludtam, köhögésem csillapult s a nyálka könnyen vált föl. Minden **mellbetegnek** csak azt javallhatom, hogy szerezze meg ön készitményeit, mert azok által visszanyerheti egészségét és sok éven át örülhet életének.

Rauzian József, vendéglős.

Ovás: hamisitás és utánzás ellenében.

Valódi maláta készitményeim minden etiquettején ott áll e név-vonás **Johann Hoff.**

☛ *Valódi HOFF-féle Maláta-készitmények egyedüli árudája* **Kolozsvártt Karvázy Gyula, Fehérvártt Csiki Kristóf, Segesvártt Teutsch J. B. Dézsen Krémer Sámuel, Gyergyó-Szt.-Miklóson Lázár Antal özvegye és fiainál.**

AJANLAT A MÜVELT KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA!

BÁNYAY KÁROLY

a jelenkor igényeinek megfelelőleg újból rendezett nagyszerüleg kiállitott

DISZMÜKERESKEDÉSÉBEN

A „LEVELHEZ"

Belmonostorutczai saját házában Kolozsvárt

☛ FELTÜNŐ JUTÁNYOS ÁRBAN TALÁLTATNAK ☚

MINDENFÉLE PAPIROK,

IRÓ- ÉS RAJZ-ESZKÖZÖK,

a legjobb tenták, pennák, pecsétviaszok, a legszebb köszöntőjegyek, levélpapirok, Couvertek, Albumok, üzleti, háztartási és jegyzőkönyvek,

DÍSZMŰ AJÁNDÉK-CZIKKEK

a legbiresebb gyárakból: Nürnbergi áruk, chinaezüst, alpacka és pakfong szerek, kanalak, asztali- és zsebkések, ollók, fésük, kefék sat.

PORCZELLAN- és

ÜVEG-NEMÜK

PETROLEUM- ÉS OLAJ-LÁMPÁK DITMÁR GYÁRÁBÓL,

MINDENNEMÜ DOHÁNYZÓ ES ÚTI KELLÉKEK,

nagy választásban

GYERMEKJATÉKOK

valamint külföldi, ugy saját gyártmányu, a londoni világkiállitáson kitüntetett

LEGFINUMABB ILLATSZEREK

dús választékban s mindég friss minőségben vannak, — és az ottan lévő gyári főraktárban

A KITÜNTETETT GÖRGENYI PAPIROK

☛ Valóságos gyári áron ☚ adatnak.

Óvás u l! Saját gyártmányai ezen törvényes védbélyeggel vannak jegyezve.

(278) 11—*

Nyomatott az ev. ref főtanoda betüivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj